

ช้างบรรณาการ จากรัชกาลที่ 4 จบชีวิตที่ร้านขายเนื้อกรุงปารีส

ช้างบรรณาการจากสยามถูกปลิดชีพโดยกองกำลังป้องกันชาติเพื่อนำเนื้อไปจำหน่ายที่ร้านขายเนื้อของปารีสใน
ยามข้าวยากหมากแพง (ภาพจาก THE ILLUSTRATED LONDON NEWS, 28 January 1871)

ที่มา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับกันยายน 2559

ผู้เขียน ไกรฤกษ์ นานา

เผยแพร่ วันอังคารที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2567

ช้างบรรณาการ จากรัชกาลที่ 4 จบชีวิตที่ร้านขายเนื้อกรุงปารีส!?

เครื่องราชบรรณาการ จากสยามสมัยรัชกาลที่ 4 ส่งไปพระราชทานพระเจ้าโนโปเลียนที่ 3 ถึงฝรั่งเศส ไม่ได้มี
เพียงพระมหามงกุฎเท่านั้น แต่ยังมี ช้างสยาม อีก 2 เชือก ที่เป็น “เครื่องราชบรรณาการ” ด้วยเช่นกัน โดยมี
ชีวิตอยู่ที่นั่นนานกว่า 10 ปี แต่นิजा ช้างทั้ง 2 เชือกต้องเผชิญชะตากรรมน่ารันทด และจบชีวิตลงด้วยฝีมือ
ทหารฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1870 เกิดอะไรขึ้นกับของขวัญจากสยาม

เครื่องราชบรรณาการ

ช้างบรรณาการจากสยาม ในฐานะ เครื่องราชบรรณาการ ได้รับการต้อนรับที่ปารีสอย่างอบอุ่น พระเจ้าโนโป
เลียนที่ 3 ได้ทรงมอบให้หน่วยงานของสวนสัตว์กรุงปารีสเป็นผู้ดูแลเป็นอย่างดี จนพอจะคุ้นเคยกับสภาพ
ภูมิอากาศแบบเมืองหนาว และมีชื่อเสียงอย่างกว้างขวางกับเด็กๆ ที่มาเยี่ยมเยียนสวนสัตว์อย่างอุณหนาฝาคัง
เมื่อใดที่มีการโฆษณาหรือพูดถึงสวนสัตว์ Jardin des Plantes ช้างสยาม 2 เชือกนี้ก็จะเป็นดาวเด่นในใบ
โฆษณาเสมอ

ที่ปารีส พระเจ้านโปเลียนที่ 3 ได้พระราชทานชื่อใหม่อันโก้หฺร่านให้ช่างบรรณาการคู่นี้ว่า คาสเตอร์ และพอลลุกซ์ (Castor & Pollux) ตามชื่อของพระโอรสแฝดของเทพธิดาลีดา และเทพเจ้าซีอุส (Leda & Zeus) ทำให้ช่างทั้งคู่มีสถานภาพค่อนข้างมีเส้นสายกับทางราชสำนักและมีกิตติศัพท์พอควร

พระเจ้านโปเลียนที่ 3

ช่างสยามทั้ง 2 เชือก ใช้ชีวิตอยู่ภายในสวนสัตว์กรุงปารีส จนมีอายุราว 14 ปี ก็เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นปลายรัชกาลของพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของช่างคู่นี้โดยตรง!?

จุดจบช้างสยาม

ใน ค.ศ. 1870-1871 เกิดสงครามฟรังโก-ปรัสเซีย ส่งผลให้ฝรั่งเศสพ่ายแพ้อย่างยับเยิน พวกสาธารณรัฐนิยมในปารีสฉวยโอกาสทำการปฏิวัติล้มราชบัลลังก์ แล้วจัดตั้งระบอบสาธารณรัฐขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยโจมตีและประณามพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ว่าเป็นต้นเหตุของความพ่ายแพ้และอัปยศ ทรงถูกจับและเนรเทศออกนอกประเทศอย่างน่าเวทนา คุณความดีของราชวงศ์โบนาปาร์ตลบเลือนออกไปจากหัวใจของประชาชนจนหมดสิ้น กรุงปารีสถูกปิดล้อมนานหลายเดือน เกิดยุควิวาญกมากแวง แต่ในปารีสเป็นที่อยู่ของทั้งคนรวยและคนจน คนจนต้องจับหนู และเอาหมาแมวที่ตนเลี้ยงไว้มากินกันตาย

แต่คนรวยที่อยู่ในปารีสก็ยังพอใช้เงินซื้อหาอาหารได้ แต่ที่ขาดแคลนคืออาหารชั้นดีที่คนมีฐานะต้องการในช่วงเทศกาลคริสต์มาสของสังคมมีระดับปลาย ค.ศ. 1870 ทางทหารจึงตัดสินใจฆ่าแหล่งเนื้อของสัตว์ในสวนสัตว์ อันเป็นแหล่งเนื้อชั้นดีแห่งเดียวที่เหลืออยู่ และกองกำลังป้องกันชาติตั้งกองกำลังดูแลสัตว์จากการถูกขโมยมาปีกว่า

แล้วในที่สุด ช้างสยาม 2 เชือกสุดท้าย ซึ่งเป็นของขวัญจากพระเจ้ากรุงสยามก็ถูกสังเวยชีวิต เพื่อเอาใจคนมีฐานะ ถูกฆ่าและชำแหละที่ร้านขายเนื้อ เป็นเมนูอาหารชั้นเลิศ ณ ภัตตาคารหรูของปารีส เป็นข่าวเกรียวกราวไปทั่วยุโรปต้น ค.ศ. 1871

ช้างบรรณาการจากสยามถูกปลิดชีพโดยกองกำลังป้องกันชาติเพื่อนำเนื้อไปจำหน่ายที่ร้านขายเนื้อของปารีสใน
ยามข้าวยากหมากแพง (ภาพจาก THE ILLUSTRATED LONDON NEWS, 28 January 1871)

หมายเหตุ : คัดเนื้อหาส่วนหนึ่งจากบทความ “‘ช้างบรรณาการ’ จากรัชกาลที่ 4 จบชีวิตที่ร้านขายเนื้อกรุง
ปารีส จริงหรือ?” เขียนโดย ไกรฤกษ์ นานา ในศิลปวัฒนธรรม ฉบับกันยายน 2559 [ปรับเพิ่มหัวข้อย่อยโดย
กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรมออนไลน์]

เผยแพร่ในระบบออนไลน์ครั้งแรกเมื่อ 24 กันยายน 2560

https://www.silpa-mag.com/history/article_2902